

Αθήνα, 11 Δεκεμβρίου 2007
Αρ. πρωτ.: 5069.07.2.2
Χειριστές: Λάμπρος Μπαλτσιώτης,
Μιχάλης Τσαπόγας

Υπουργείο Εσωτερικών
Διεύθυνση Αστικής & Δημοτικής Κατάστασης / Τμήμα Ιθαγένειας
Σταδίου 31, 105 59 ΑΘΗΝΑ

Αξιότιμοι κύριοι,

Ο Συνήγορος του Πολίτη, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του σύμφωνα με τα άρθρα 3 & 4 ν. 3094/2003, έλαβε αναφορά (υπ' αρ. πρωτ. 5069/2007) του κ. ***, γερμανού πολίτη. Βάσει της αναφοράς φερόταν να εκκρεμεί αναπάντητη πρόσφατη αίτηση του κ. *** προς το Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών, σχετικά με την τύχη ακινήτων τα οποία ανήκουν σε εκείνον αλλά τελούν υπό μεσεγγύηση κατ' άρθρο 1 παρ. 2 α.ν. 2636/1940. Επί του θέματος αυτού, η τελευταία γνωστή ενέργεια της διοίκησης ήταν το υπ' αρ. πρωτ. ***/14.11.2000 έγγραφο του ανωτέρω Υπουργείου, με το οποίο είχε κοινοποιηθεί στον ενδιαφερόμενο η υπ' αρ. ***/2000 γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Η εν λόγω γνωμοδότηση κατέληγε, πράγματι, στο συμπέρασμα ότι, εφ' όσον δεν αποδεικνύεται απώλεια της αλβανικής ιθαγένειας, τυχόν εκ των υστέρων αποκτηθείσα άλλη ιθαγένεια (ακόμη και κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης) δεν αίρει την εφαρμογή της επίμαχης διάταξης, καθ' όσον *«εν συνδρομή αλλοδαπών, εν αις και εχθρικής ιθαγένειας ως εν προκειμένω της Αλβανικής (μη αποδεδειγμένως απωλεσθείσης), η τελευταία επικρατεί οπωσδήποτε της ενεργού ιθαγένειας»*.

Απευθυνόμενος στην οικεία Διεύθυνση, ο Συνήγορος του Πολίτη επεσήμανε ότι η διοίκηση φαίνεται μεν κατ' αρχήν υποχρεωμένη να συνταχθεί προς τη νομική άποψη της γνωμοδότησης, πλην όμως η εφαρμογή της στην προκειμένη ατομική περίπτωση εξαρτάται απολύτως από το κατά πόσον το ερώτημα, όπως είχε υποβληθεί στο ΝΣΚ, συνάδει προς αποδεικνυόμενα στοιχεία: εν προκειμένω, η διοίκηση **φέρεται να έχει εκλάβει ως δεδομένη την αλβανική ιθαγένεια** του ενδιαφερομένου και των δικαιωπαρόχων του, ενώ το μόνο συναφώς προσκομιζόμενο επιχείρημα είναι η *«αλβανική καταγωγή»* του πάππου του κ. ***. Εκείνος όμως, κατά τα στοιχεία που η ίδια η διοίκηση επικαλείται, *«γεννήθηκε και έζησε στην Κοινότητα Πολυκάστρου Κιλκίς ... απεβίωσε στη Θεσσαλονίκη το 1942»*, ενώ ο γιός του (και πατέρας του αιτούντος) *«γεννήθηκε το 1906 στο Ραδόμυρ Βουλγαρίας, από το 1908 έως το 1954 έζησε στο Πολύκαστρο και από το 1954 μέχρι το θάνατό του (1987) στην Κωνσταντινούπολη»*. Αμφότεροι επομένως, όπως και ο (εγγονός του πρώτου και γιός του δεύτερου) κ. ***, **δεν φαίνεται να είχαν ποτέ πληρώσει τις προϋποθέσεις κτήσης της αλβανικής ιθαγένειας**, καθ' όσον η λεγόμενη *«αλβανική καταγωγή»*, όπως άλλωστε και η ελληνική, ουδόλως αρκεί ως αιτία κτήσης ιθαγένειας.

Ειδικότερα, από τα διαθέσιμα στοιχεία **δεν συνάγεται η αλβανική ιθαγένεια** του πάππου του κ. ***: όπως επαναλαμβάνει η γνωμοδότηση, ο *«*** ** του ***»* γεννήθηκε και έζησε στο Πολύκαστρο Κιλκίς και απεβίωσε στη Θεσσαλονίκη. Το έτος γέννησής του ανάγεται τουλάχιστον προ του 1906 (έτος γέννησης του τέκνου του), σε κάθε περίπτωση δε **προ του 1913**. Επομένως ο ανωτέρω γεννήθηκε σε οθωμανικό έδαφος, το οποίο **ουδέποτε** αποτέλεσε τμήμα της από το 1912 ανακηρυχθείσας Αλβανικής Δημοκρατίας, ή έστω τμήμα επικράτειας το οποίο για κάποιο διάστημα ετέθη υπό αλβανική διοίκηση. Από το 1913 έζησε σε ελληνικό έδαφος, όπου και απεβίωσε. Σχετικά με την πιθανότητα να απέκτησε ο ως άνω εκ των υστέρων την αλβανική ιθαγένεια, παρατηρείται ότι η Σύμβαση μεταξύ Ελλάδας και Αλβανίας η οποία επικυρώθηκε με τον ν. 3655/1928 όρισε, μεταξύ άλλων, ότι (άρθρο 1 παρ. 1) *«Η Αλβανική Κυβέρνησις αναγνωρίζει ως Έλληνας υπηκόους: 1) Τους πρώην οθωμανούς υπηκόους, τους γεννηθέντας εν ταις επαρχίαις αίτινες αποτελούν σήμερον την Αλβανικήν Δημοκρατίαν, κατοικούντας εν Ελλάδι, οίτινες απέκτησαν την Ελληνικήν ιθαγένειαν επί τη βάσει των Ελληνικών νόμων προ της 29^{ης} Ιουνίου 1913 [ημερομηνία κατά την οποία ανακηρύχθηκε επίσημα αλβανικό κράτος]»*. Κατά την ίδια σύμβαση (άρθρο 2), *«Τα άτομα τα γεννηθέντα εις τας παλαιάς οθωμανικάς επαρχίας, αίτινες αποτελούσι σήμερον την Αλβανικήν Δημοκρατίαν και τα οποία ήθελον ευρεθή κατοικούντα την 6 Αυγούστου 1924 εις τας προσαρτηθείσας εις την Ελλάδα επαρχίας μετά την 1 Ιανουαρίου 1913, εισίν Έλληνες υπήκοοι»*. Στη συνέχεια η διάταξη κάνει λόγο για το δικαίωμα επιλογής ιθαγένειας σε διάστημα τριετίας και την υποχρέωση των επιλεξαμένων την ελληνική ιθαγένεια να εγκαταλείψουν το ελληνικό έδαφος *«εκτός εάν η*

Ελληνική Κυβέρνησις τοις επιτρέψη να συνεχίσωσι την εν αυτή διαμονήν των». Τούτο καταδεικνύει ότι ακόμη και οι γεννηθέντες στο μετέπειτα αλβανικό έδαφος θεωρούνται έλληνες πολίτες αν κατοικούν στην Ελλάδα το επίμαχο διάστημα. Πολλώ μάλλον οι **γεννηθέντες και διαμένοντες στην Ελλάδα**, ακόμη και τυχόν θεωρούμενοι «*αλβανικής καταγωγής*», ουδόλως επηρεάζονται από οποιοδήποτε άρθρο της Συνθήκης. Επί πλέον πρέπει να σημειωθεί ότι με την από 14^{ης} Μαρτίου 1924 δήλωση της Μικτής Επιτροπής Ανταλλαγής αποφασίσθηκε η εξαίρεση από την υποχρεωτική ανταλλαγή όσων είναι «*Έλληνες υπήκοοι, Μουσουλμάνοι το Θρήσκευμα και Αλβανοί την καταγωγήν, εγκατεστημένοι ιδία εν Ηπειρώ*», στους οποίους, άλλωστε, χορηγήθηκαν πιστοποιητικά μη ανταλλαξιμότητας με την παράγραφο II της Απόφασης των Ουδετέρων Μελών της Μικτής Επιτροπής της 5^{ης} Αυγούστου 1931. Η έννοια της «*αλβανικής καταγωγής*» αποτέλεσε μεν σημείο τριβής καθ' όλο το επίμαχο διάστημα, πλην όμως, για όσους παρέμειναν στην Ελλάδα μετά το 1924, δεν συσχετίσθηκε με τον τόπο γέννησης κάποιου ανιόντος. Ο ίδιος, άλλωστε, ο όρος «*αλβανική καταγωγή*», εκείνη την περίοδο, περιλάμβανε όχι μόνο μουσουλμάνους αλλά και ορθόδοξους (στους οποίους, μάλιστα, συγκαταλέγονταν επιφανή πρόσωπα της ελληνικής κοινωνίας και αξιωματούχοι της ελληνικής πολιτείας), κατοίκους ιδίως της Κορινθίας και Αττικοβοιωτίας, και ως εκ τούτου δεν υπήρξε δηλωτικός τόπου γεννήσεως του «*αλβανικής καταγωγής*» προσώπου ή εγγυτέρων ανιόντων του, οπότε **δεν είναι δυνατό να εκληφθεί ως τεκμήριο μη ελληνικής ιθαγενείας**.

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η διοίκηση, ακόμη και αν ευλόγως (συμμορφούμενη προς τη γνωμοδότηση) θεωρεί ότι **δεν αποδείχθηκε απώλεια** της αλβανικής ιθαγένειας του ενδιαφερομένου, **ουδόλως όμως** αιτιολογεί το προαπαιτούμενο, ότι εκείνος **είχε καν αποκτήσει ποτέ** την επίμαχη ιθαγένεια. Επί πλέον, ακολουθώντας το ερώτημα που η ίδια είχε υποβάλει στο ΝΣΚ, μετακυλίζει στον ενδιαφερόμενο το βάρος απόδειξης τυχόν απώλειας της επίμαχης ιθαγένειας. Η υλοποίηση, όμως, αυτής της προϋπόθεσης παρίσταται αδύνατη, καθ' όσον, όπως άλλωστε συμβαίνει και με την ελληνική ιθαγένεια, δεν είναι εφικτή η εξασφάλιση αρνητικής απόδειξης ιθαγένειας από τις αρχές **κράτους το οποίο ουδέποτε γνώρισε καν τον ενδιαφερόμενο** ως εγγεγραμμένο στα δημοτολόγιά του.

Απαντώντας στον Συνήγορο του Πολίτη, το Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών (έγγραφο υπ' αρ. πρωτ. ***/8.11.2007) αιτιολόγησε τη θέση του επικαλούμενο έγγραφο αφορώντα τον πάππο και τον πατέρα του κ. ***, «*από τα οποία καταδεικνύεται η εκ γενετής κτήση της Αλβανικής ιθαγένειας αυτού: έγγραφη δήλωση, δελτίο ταυτότητας, αντίγραφο ληξιαρχικού εγγράφου, το αρ. ***/22.1.1972 έγγραφο της 11^{ης} Δ/νσης του Γ.Α.Κ.*». Ωστόσο τα έγγραφα αυτά, κατά την άποψη του Συνηγόρου του Πολίτη, ουδόλως επαρκούν προς υποστήριξη των θέσεων της διοίκησης ως προς την ιθαγένεια του ενδιαφερομένου και των προγόνων του, συνακόλουθα δε ως προς τη νομιμότητα της μεσεγγύησης.

Ειδικότερα: **πρώτον**, στην από 3.12.1945 δήλωσή του προς τον οικονομικό έφορο Κιλκίς, ο πατέρας του κ. *** παρέθετε κατάλογο των περιουσιακών του στοιχείων και εξέθετε τη νομική βάση της μεσεγγύησης: «*τυγχάνων υπήκοος Αλβανός και ως τοιοῦτος συμφώνως προς τον Αν. Νόμον 2636 της 10 Ν/βρίου 1940 περί δικαιοπραξιών εχθρών και μεσεγγυήσεως εχθρικών περιουσιών, οὔτινος την εφαρμογήν ως εκ των γνωστών ανωμαλιών έλαβον εσχάτως γνώσιν, δηλώ ότι είμαι κύριος και κάτοχος της εξής περιουσίας ...*». Από τη δομή του κειμένου αυτού καθίσταται σαφές ότι το περιεχόμενο της δήλωσης περιορίζεται στην απαρίθμηση των περιουσιακών στοιχείων, ενώ το περί ιθαγένειας προοίμιο αποδίδει απλώς τα (κατά την άποψη της διοίκησης) νομικά δεδομένα υπό τα οποία ο ανωτέρω κλήθηκε να υποβάλει τη δήλωση. Ακόμη, όμως, και αν ήθελε θεωρηθεί ότι η μνεία αλβανικής ιθαγενείας συμπεριλαμβάνεται στα δηλούμενα, αποτελεί πάγια πρακτική της ελληνικής διοίκησης **το να μην αρκείται σε δήλωση του εκάστοτε ενδιαφερομένου προκειμένου να συναγάγει την ιθαγένεια αυτού**, αλλά να σχηματίζει ιδίαν άποψη βάσει νομικών τεκμηρίων. Θα ήταν αδιανόητος ενδεχόμενος περιορισμός της πρακτικής αυτής στις περιπτώσεις απόδειξης της ελληνικής ιθαγενείας, διότι κάτι τέτοιο θα σήμαινε ότι η διοίκηση ακολουθεί αυστηρούς κανόνες απόδειξης ιθαγένειας μόνον επιλεκτικώς, δηλαδή όταν η αυστηρότητα αυτή πρόκειται ν' αποβεί σε βάρος του διοικουμένου, ενώ άλλως αρκείται και σε δήλωσή του. **Δεύτερον**, στο υπ' αρ. ***/1971 δελτίο ταυτότητας της Τουρκικής Δημοκρατίας ο πατέρας του κ. *** αναγράφεται ρητώς ως κάτοχος της τουρκικής ιθαγενείας και μόνον αυτής, με μνεία ημερομηνίας κτήσεως (17.12.1954) **αλλά χωρίς καμμιάν απολύτως μνεία της προηγούμενης ιθαγενείας του**, η οποία θα μπορούσε να είναι η ελληνική, η αλβανική, οποιαδήποτε άλλη ή και άγνωστη. Επομένως, ανεξαρτήτως ενδεχόμενης παράλληλης ιθαγενείας του (μη αναγραφόμενης πάντως στο δελτίο), δεν παρίσταται καν κατανοητός ο συλλογισμός βάσει του οποίου το Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών προσμετρά αυτό το στοιχείο σε εκείνα «*από τα οποία καταδεικνύεται η εκ γενετής κτήση της Αλβανικής ιθαγένειας*». Ομοίως, **τρίτον**, στο υπ' αρ. ***/88 απόσπασμα τουρκικής ληξιαρχικής πράξης του πατέρα του κ. *** δεν γίνεται κανείς απολύτως λόγος για την ιθαγένεια (ούτε καν για την «*καταγωγή*») αυτού, παρά μόνο μνημονεύεται η γέννησή του επί ελληνικού εδάφους. Τέλος, **τέταρτον**, το υπ'

αρ. πρωτ. ***/22.1.1972 έγγραφο του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους προς τον πατέρα του κ. *** δεν παρέχει καμμιάν απολύτως θεμελίωση, παρά μόνο τον αναπόδεικτο ισχυρισμό ότι ο αποδέκτης αυτού «*τυγχάνει αναμφισβητήτως εκ γενετής Αλβανικής καταγωγής και υπηκοότητας ως τέκνον Αλβανού υπηκόου*», οπότε παραμένει αλυσιτελής η ταυτολογική επίκληση αυτού από το ίδιο Υπουργείο ως αποδεικτικού στοιχείου.

Παρίσταται, ωστόσο, κατανοητό ότι το Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών, κατ' ουσίαν αναρμόδιο για θέματα ιθαγένειας, δεν θα μπορούσε να επιλύσει εκ των ενόντων ένα τόσο εξειδικευμένο ζήτημα, ακόμη και όταν αποτελεί αναγκαίο πρόκριμα για τη νομιμότητα των ιδίων αυτού πράξεων. Για τα θέματα αυτά, άλλωστε, ο νομοθέτης έχει μεριμνήσει και ορίσει ρητώς τον καθ' ύλην αρμόδιο: σύμφωνα με τα άρθρα 25 παρ. 1 & 26 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας (ν. 3284/2004), **«όλα τα θέματα ιθαγένειας υπάγονται στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Εσωτερικών ... ο Υπουργός Εσωτερικών είναι αποκλειστικά αρμόδιος να αποφαινεται για κάθε αμφισβήτηση ιθαγένειας, μετά από αιτιολογημένη σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου Ιθαγένειας»**. Η ρύθμιση αυτή, ακριβώς εν όψει του ηθελημένα γενικού και απόλυτου χαρακτήρα της διατύπωσής της («*όλα τα θέματα ... για κάθε αμφισβήτηση*»), είναι προφανές ότι δεν περιορίζεται στο στατιστικώς συχνότερο πεδίο εφαρμογής της που είναι η κτήση, διαπίστωση και απώλεια της ελληνικής ιθαγένειας κατόπιν αιτήσεως, αλλ' επεκτείνεται σε κάθε πιθανή εκκρεμότητα ενώπιον του ελληνικού δημοσίου, η οποία προϋποθέτει τον εντοπισμό οιασδήποτε ιθαγένειας. Αν μιά τόσο γενναιόδωρη ερμηνεία των άρθρων 25 παρ. 1 & 26 Κ.Ε.Ι. θα μπορούσε ίσως να κριθεί ανεδαφική ή υπερβολικά επιβαρυντική για την υπηρεσία σας, έχει σημασία το να τονισθεί ότι, στην προκειμένη περίπτωση, η προς απόδειξιν ιθαγένεια δεν παρεισάγει τη διερεύνηση κάποιου εξωτικού αλλοδαπού δικαίου, αλλ' εξαρτάται απολύτως από ρυθμίσεις **ελληνικού (ήτοι γνωστού στις ελληνικές αρχές) δικαίου**, καθ' όσον οι κρίσιμες διατάξεις των διεθνών συμβάσεων περί διαδοχής ιθαγένειας μεταξύ Ελλάδος, Αλβανίας και Οθωμανικής Αυτοκρατορίας έχουν κυρωθεί κατά το ελληνικό δίκαιο και ενσωματωθεί σ' αυτό.

Αν και ο ισχυρισμός του κ. *** εδράζεται κατ' ουσίαν σε αξίωση ελληνικής ιθαγένειας των προγόνων του (τούτο άλλωστε είχε επιχειρήσει και ο πατέρας του, όπως προκύπτει από το υπ' αρ. πρωτ. ***/22.1.1972 έγγραφο του Γ.Λ.Κ.: «*επειδή προβάλλετε ήδη και νέαν υπηκοότητα την Ελληνικήν, παρακαλούμεν όπως υποβάλητε πιστοποιητικόν αρμοδίας Ελληνικής αρχής*») κατόπιν αθρόας πολιτοποίησης μετά την προσάρτηση του Πολυκάστρου, το πιθανότερο είναι ότι ο ίδιος, ελλείψει δημοτολογικών τεκμηρίων, δεν θα διέθετε καν τη δυνατότητα να κινήσει σήμερα τη συνήθη και τυποποιημένη διαδικασία καθορισμού ελληνικής ιθαγένειας. Ζητούμενο, ωστόσο, **δεν είναι το ν' αποδείξει ο κ. *** την ελληνική του ιθαγένεια, αλλά το ν' αποδείξει το ελληνικό δημόσιο την αλβανική ιθαγένεια του κ. *****, κάτι που μέχρι στιγμής δεν φαίνεται να έχει επιτευχθεί. Δυνάμει των άρθρων 25 παρ. 1 & 26 Κ.Ε.Ι. κατά τα ανωτέρω, ακόμη και όταν μιά υπηρεσία στηρίζει τη θέση της σε ισχυρισμόν αφορώντα την **κτήση ή απώλεια άλλης ιθαγένειας και όχι της ελληνικής**, όπως στην προκειμένη περίπτωση στον ισχυρισμό περί αλβανικής ιθαγένειας του κ. ***, η αρμοδιότητα για την αποτίμηση τυχόν αντιρρήσεων του θιγομένου μετακυλιέται στο Υπουργείο Εσωτερικών.

Για τους παραπάνω λόγους, παρακαλώ να εξετάσετε, το συντομότερο δυνατό, το ενδεχόμενο παρέμβασής σας προς εξέταση του θέματος και παροχή καταλλήλων οδηγιών στις εμπλεκόμενες υπηρεσίες, υπό τους όρους και κατά τις διαδικασίες των άρθρων 25 παρ. 1 & 26 Κ.Ε.Ι.. Εφ' όσον εκτιμήσετε ως κατ' αρχήν εφικτό αυτό το ενδεχόμενο, ο Συνήγορος του Πολίτη πρόθυμα θα σας κοινοποιήσει όσα στοιχεία έχει στη διάθεσή του από τον φάκελο της υπόθεσης. Σε κάθε περίπτωση, παρακαλώ για ενημέρωση σχετικά με τις απόψεις, προθέσεις και ενέργειές σας. Ευχαριστώ εκ των προτέρων για τη συνεργασία.

Με τιμή,
Ανδρέας Τάκης
Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη